

Sexta – 6. L, 2. A

Úkoly jsou stanoveny po dobu uzavření školy (pravděpodobný termín 11.3. – 13.4.2020). Jak si je student rozdělí po tuto dobu je zcela v jeho kompetenci. Úkoly budou kontrolovány první hodinu po opětovném nástupu do školy. Forma vypracování bude hodnocena.

V Asie:

1. Níže naleznete text pojednávající o Tibetu. Tento text si přečtete a napište ručně referát na stránku A4 (+ zdroje) o této oblasti. Najděte si další články a informace. Přiložte zajímavé odkazy či obrázky.

Tento referát vyberu hned první vyučovací hodinu

2. Z přiložené prezentace si vypíšete poznámky a splň úkoly v prezentaci.

3. Nachází se v této prezentaci i některé odkazy a videa. Vždy se k tomu alespoň 30 slovy vyjádří (o čem pojednává atd.)

Střední Asie:

1. Níže naleznete 2 vyfocené stránky z učebnice (bohužel doma nemám skener) o další oblasti Asie.

2. Vypíšete si poznámky a zakreslete přírodní poměry do slepé mapy

3. Splňte písemně do sešitu otázky na konci textu v učebnici

70 let od čínské anexe: Tibetskou kulturu ničí globalizační tlaky, říká sinolog

Šedesát pět let uplynulo od chvíle, kdy jednotky Čínské lidově osvobozené armády dostaly rozkaz vpochodovat do Tibetu. Oficiálním důvodem vojenské invaze bylo „zachránit tři miliony Tibetanů před imperialistickým útlakem a zabezpečit ochranu západní čínské hranice“. Podle sinologa Ondřeje Kučery invazi urychlil mimo jiné začátek studené války. Tibetskou kulturu v současné době ničí globalizační tlaky, varoval expert.

Zdroj: REUTERS Autor: Peter Nicholls

Tibet byl původně mocnou feudální říší. Závislým na Číně se stal ve 13. století a její součástí pak v roce 1751. V lednu 1911 vyhlásil 13. dalajlama nezávislost Tibetu, kterou potvrdila tibetská duchovní a civilní správa i v roce 1949 po vyhlášení Čínské lidové republiky (ČLR).

Peking ale trvá na vlastnictví Tibetu od 13. století. Už v roce 1950 proto tibetské území anektoval. Mao Ce-tung plánoval invazi do Tibetu v poměrně vzdálenějším horizontu, původně předpokládal, že k osvobození čínské vlasti bude docházet zhruba do roku 1953, geopolitické události jako uvolnění v Indii nebo zahájení studené války ale tyto události urychlily,“ poznamenal Kučera.

V roce 1950 šlo podle sinologa o marginální střety ve východním Tibetu, které si vyžádaly něco kolem stovky obětí – navíc pouze z řad vojáků.

„Přímo na tento krok žádná mezinárodní reakce nebyla. Čína ale vyzvala tibetské vedení k vyjednávání, na což už svět reagoval. Británie a Indie se snažily přesvědčit Tibetany, aby s Pekingem nevyjednávali. Nakonec ale vznikla dohoda o mírovém osvobození Tibetu z května roku 1951,“ připomněl Kučera.

Podle něj šlo na tehdejší dobu o liberální dohodu. Tibet se měl stát součástí ČLR, která za něj převezme vojenskou a diplomatickou ochranu. Za to měl získat téměř úplnou

autonomii ve vnitřních věcech. „Paradoxně se dá přirovnat k pravidlům připojení Hongkongu k ČLR,“ podotkl sinolog.

Povstání v roce 1959 nepřežilo 87 tisíc Tibetanů

Po připojení k Číně ale následovalo porušování náboženské svobody a základních lidských práv, což vyvolalo u Tibetanů velký odpor.

Desátého března 1959 vypuklo ve Lhase ozbrojené povstání, k němuž se připojilo asi 20 tisíc lidí a celá tibetská armáda (asi tři tisíce vojáků). Povstání ale bylo tvrdě potlačeno - brutální zásah čínských jednotek nepřežilo 87 tisíc Tibetanů.

Zdroj: ČTK/AP
Autor: Aritz Parra

Dalajlama uprchl následován tisíci svých stoupenců do Indie a v exilu setrvává dodnes. Status čínské autonomní oblasti získal Tibet v září 1965. Nyní má vlastní samosprávu, jeho nejvyšší představitelé jsou ale dosazováni Pekingem.

Tibetané se stále brání asimilaci

V oblasti navíc platí přísná bezpečnostní opatření a region je de facto uzavřený pro zahraniční novináře. „Tibetané se stále brání asimilaci, protože příkopy mezi dvěma etniky jsou vyhloubeny relativně hluboko. Poslední čínská politika v Tibetu zhruba od roku 1989 je politika ekonomického rozvoje, která má za důsledek globalizační tlaky, které ničí tibetskou kulturu,“ zdůraznil Kučera.

Agentura AP upozorňuje, že Tibetané trpí omezováním pohybu, cenzurou a potlačováním opozice vůči Pekingu. Čína ale vyzdvihuje pozitiva.

„Během 50 let komunistické vlády se zlepšila životní úroveň Tibetanů, po celém Tibetu byla vybudována infrastruktura a hrubý domácí produkt oblasti vzrostl 68krát,“ tvrdil nedávno čtvrtý nejmocnější představitel vládnoucí Komunistické strany Číny Jü Čeng-šeng před obecenstvím složeným ze školáků s čínskými vlaječkami, vojáků, policistů a místních činitelů.

Zdroj: ct24.ceskatelevize.cz

Střední Asie

Do oblasti střední Asie patří státy mezi Kaspickým mořem a Čínou (→ obr. 3). Jmenovitě jde o pět států (Kazachstán, Kyrgyzstán, Uzbekistán, Turkmenistán a Tádžikistán), které byly dříve součástí Sovětského svazu a dodnes jsou tím významně ovlivněny. Z dějepisu víme, že právě přes toto území vedla hedvábná stezka, kterou se dostávalo do Evropy hedvábí a koření z Číny.

Obr. 4 – Aralské jezero. Současný stav je považován za ekologickou katastrofu. Vysychání jezera bylo způsobeno využíváním řek Syrdarja a Amudarja k zavlažování polí bavlny. Protože v jezeru ubývá voda, stoupá její slanost.

Věděli jste, že...?

- I když jsou země střední Asie islámské, vliv náboženství na státní politiku je minimální.
- V zemích vyznávajících islám dominuje chov ovcí a koz, protože je zakázána konzumace vepřů.

Obr. 5 – Bavlníkové pole

Obr. 6 – Chov ovcí

Obr. 3 – Státy centrální Asie

Přírodní podmínky

Od Kaspické nížiny směrem na východ se zvyšuje terén až k pohoří Pamír („Střecha světa“) a Ťan-Šan („Nebeské hory“).

K významným vodním tokům řadíme Irtyš. Bezodtoké Aralské jezero (→ obr. 4) zásobují vodou Syrdarja a Amudarja, dále jsou zde jezera Balchaš a Issyk-kul. Vlivem kontinentálního (vnitrozemského) podnebí mírného pásu se v této oblasti střídají roční období s velkými teplotními rozdíly. Od západu ubývá srážek, a proto zde převládají stepi (travnaté oblasti s nedostatkem srážek). Ze zvířat zde žijí především kopytníci ve stádech (sajga tatarská) a osli, z hlodavců sysel a zajíc, z šelem vlk a kočka stepní, z ptáků orel stepní. Stepí postupně přecházejí v pouště a polopouště (Karakum a Kyzylkum), kde život je soustředěn do oblastí s podzemní vodou (oáz).

Obyvatelstvo

Vliv Sovětského svazu poznáme např. podle toho, že jako úřední jazyk se používá ruština. Státy jsou sice národnostní, ale s významnou ruskou menšinou. Dalším dokladem může být náboženská struktura. Státy centrální Asie vyznávají islám, ale ruská menšina se hlásí k pravoslaví.

Hospodářství

Hospodářsky jsou orientovány státy centrální Asie na Ruskou federaci a Čínu. Jejich ekonomiky řadíme mezi rozvojové, soustředící se především na těžbu uranu (Kazachstán má 21 % světových zásob), ropy, zemního plynu, černého i hnědého uhlí, železné rudy a zlata. V zemědělství dominuje Kazachstán se svými obilnicemi a bavlníkovými plantážemi (→ obr. 5). Směrem na východ roste význam pastevectví koz a ovcí ve stepích (→ obr. 6).

Cestovní ruch

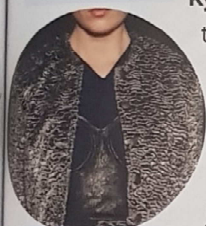
Země střední Asie mohou nabídnout nepoškozenou přírodu, stepi, pouště a památky Hedvábné cesty (města Samarkand a Merv). I přes velký potenciál je turismus spíše individuální.

Zajímavosti střední Asie

Kazachstán je 9. největším státem světa. Má velké zásoby nerostných surovin a vynikající podmínky pro pěstování obilí a bavlny. Obilí je pěstováno na rozsáhlých stepích, které se nazývají **celiny**. Sídli zde vesmírné středisko **Bajkonur** (→ obr. 7), odkud Ruská federace řídí vesmírný program. K dalším zajímavostem patří **Semipalatin-ský jaderný polygon**, kde byly testovány jaderné zbraně. Dodnes má oblast problém s radioaktivitou, i když zkoušky byly zastaveny v roce 1991.

Obr. 7
– Kosmodrom
Bajkonur

Obr. 11
– Perziánová
kožešina

Kyrgyzstán a Tádžikistán mají krásnou přírodu, ale také velmi drsnou. Mnoho obyvatel žije jako kočovníci a pastevci.

V **Uzbekistánu** se dochovalo mnoho zastávek hedvábné stezky, např. město **Samarkand**. Dokladem jeho významu je mnoho památek, k nejvýznamnějším patří **Timurovo mauzoleum** (→ obr. 8).

K zajímavostem **Turkmenistánu** patří např. poušť **Karakum**, nazývaná „Černé písky“. Ovšem nikoliv kvůli barvě písku, ale kvůli keřům sauxalu (→ obr. 9), které tvoří velká temná prostranství. V hlavním městě **Ašchabad** najdeme v muzeu největší koberec na světě (194 m²). Za éry Sovětského svazu byl vybudován **Karakumský kanál**, nejdelší zavlažovací kanál na světě (1 375 km). Odvádí vodu z řeky Amudarja a zapříčiňuje vysychání Aralského jezera (→ obr. 10). Vyrábí se zde **perzián** (→ obr. 11), ovčí kožešina vyráběná z jehnat **karakumských ovcí** (→ obr. 12). Kožešina má strukturu uzavřených závitků a vyrábí se z ní velmi drahé kožichy (→ obr. 11).

Věděli jste, že...?

- V Kazachstánu sídlí ruské vesmírné středisko Bajkonur. Odtud odstartovala do vesmíru první umělá družice Sputnik a v roce 1961 také první člověk, Jurij Gagarin, v kosmické lodi Vostok 1. Čína a Rusko si kosmodrom Bajkonur od Kazachstánu pronajímají.
- Kyrgyzstán je jedinou zemí bývalých zemí SSSR s fungující americkou i ruskou základnou.

? Otázky k opakování

1. Proč se v islámských zemích chovají ovce a kozy?
Odpověď zdůvodni.
2. Na čem mají založenou ekonomiku země střední Asie? Odpověď zdůvodni.
3. Co víš o Aralském jezeře?
4. Vytvoř nabídku cestovní kanceláře pro návštěvu centrální Asie. Proč tam jet?

Obr. 8
– Timurovo
mauzoleum,
Samarkand

Obr. 9 – Poušť Karakum, černé keře

Obr. 10 – Přístav Aralského jezera

Obr. 12 – Karakumské ovce

Co už víme...?

Země střední Asie byly dříve součástí hedvábné stezky, později pak Sovětského svazu, což značně ovlivnilo jejich ekonomiku. Hospodářsky jsou na úrovni rozvojových zemí (s výjimkou Kazachstánu a Turkmenistánu). Vynikají produkcí bavlny, těžbou uranu a dalších nerostných surovin. V zemědělství převládá pastevectví, zejména chov ovcí a koz.